

ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ: МЕТА Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Запропонований авторами матеріал статті присвячений проблемі психологічних операцій. Стаття являє собою короткий аналіз проблеми відносно вітчизняних та зарубіжних досліджень. В ній розкриваються мета і результати дослідження визначеної проблеми. Проведений аналіз дозволив визначити шляхи та напрямки підготовки миротворчого контингенту до участі у миротворчій операції.

Ключові слова: психологічна операція, стресогенні фактори, миротворча операція.

В.И. Алещенко

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОПЕРАЦИИ: ЦЕЛЬ И ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ

Предложенный автором материал статьи посвящен проблеме психологических операций. Статья представляет собой короткий анализ проблемы относительно отечественных и зарубежных исследований. В ней раскрываются цель и результаты данной проблемы. Проведенный анализ позволил определить пути и направления подготовки миротворческого контингента к участию в миротворческой операции.

Ключевые слова: психологическая операция; стрессогенные факторы; миротворческая деятельность.

V.I. Aleshenko

PSYCHOLOGICAL OPERATION: GOALS AND TASKS

The material which is proposed by the authors of the article discusses moral and psychological operation. The article represents the short analysis of the problem made by the scientist of our country and foreign countries. The aim and the results of the researches are presented in the article. The analysis has given us opportunity to define the ways and syllabus of preparing peacekeepers to peacekeeping missions.

Key words: moral and psychological operation; stressors; peacekeeping missions.

Постановка проблеми. Розвиток України відбувається у складному зовнішньому середовищі, що протягом останнього десятиліття зазнало фундаментальних змін. В останній час постали нові види загроз міжнародній безпеці і миру, в тому числі діяльність терористичних організацій, прояви сепаратизму, національного і релігійного екстремізму, міждержавні та внутрішні збройні конфлікти тощо. В цих умовах психологічні операції (ПсО) як складова інформаційної боротьби, стають невід'ємною частиною підготовки і ведення воєнних дій. За їх допомогою у протидіючих сторін з'являється можливість

активного впливу на моральні та психологічні якості, психофізіологічний стан, настроїв, бойову активність особового складу противника. Постійно зростають психотравмуючі чинники сучасних збройних конфліктів та психогенні втрати [1; 2; 4-6].

Мета дослідження: визначення мети та завдань психологічних операцій, які впливають на формування різноманітних психічних станів у військовослужбовців під час виконання миротворчих завдань.

Результати дослідження. Під *психологічними операціями* прийнято розуміти ті, що проводяться в мирний і військовий час. Це планова пропагандистська і допоміжна психологічна діяльність, яка розрахована на іноземні ворожі, дружні або нейтральні аудиторії з тим, щоб впливати на їх поведінку в сприятливому напрямку для досягнення як політичних, так і військових національних цілей.

Пропагандистською (інформаційно-психологічною) дією є систематичне цілеспрямоване розповсюдження спеціальної інформації з метою впливу на думки і поведінку вибраного об'єкта в потрібному напрямку.

Допоміжна психологічна діяльність здійснюється для посилення інформаційно-психологічної дії практичними акціями й включає в себе: демонстрацію сили; підвищення ступеня бойової готовності військ, перекидання військ, маневри, економічні та науково-технічні ембарго; громадянську непокору, страйки; шантаж і терористичні акції (дискредитація або фізичне усунення державних і політичних діячів, військовослужбовців, співробітників спецслужб, правоохоронних органів, журналістів); нелегальні підривні акції; інсценування повстанських дій, захоплення заручників та ін.

В армії США психологічні операції відносяться до одного з видів оперативного (бойового) забезпечення дій військ у зовнішніх конфліктах будь-якого масштабу. Згідно зі статутами, відповідальність за організацію та проведення ПсО покладається на командирів і штаби всіх рівнів. Психологічні операції є бойовою зброєю, і командири повинні використовувати її при вирішенні поставлених перед ними завдань.

Психологічні операції за рівнями поділяються на *стратегічні*

(використовуються для створення сприятливої психологічної обстановки для ведення військових дій), *оперативні* (для підтримки військових кампаній або великих операцій) і *тактичні* (для досягнення короткострокових цілей, для підтримки командирів тактичної ланки). За видами: операції на підтримку бойових дій, на підтримку дій з введення супротивника в оману і на підтримку дій в конфліктах низької інтенсивності та спеціальних операціях [3].

В основі цієї класифікації лежать такі основні чинники: об'єкти й цілі дії; характер і зміст завдань, що вирішуються збройними силами в цілому або їх видами, окремими з'єднаннями і частинами, масштаб і характер сил і засобів ПсО, що використовуються; тривалість проведення операцій і очікувані результати.

Стратегічні ПсО проводяться з метою досягнення довгострокових цілей, покликаних створити сприятливу психологічну обстановку для ведення військових дій. Такі операції зазвичай носять глобальний характер. Проводяться як в мирний, так і у воєнний час на державному рівні через різні урядові установи.

Оперативні ПсО здійснюються на підтримку військових кампаній або великих операцій. Їх основна мета – створити максимально сприятливу обстановку для дій військ. Проводяться до і в ході розгортання військ, в період підготовки операції та в ході її ведення. Об'єкт ПсО оперативного рівня – військовослужбовці та населення регіону майбутніх бойових дій. Проводяться силами формувань ПсО озброєних сил.

Тактичні ПсО – складова і взаємозв'язана частина загального плану ведення бойових дій тактичного рівня. Їх застосування має на меті ослабити або підірвати рішучість особового складу, а також запобігти небажаним діям з боку цивільного населення.

Об'єктами психологічних операцій є: війська супротивника; населення країни супротивника; населення і війська нейтральних країн; населення і війська дружніх країн; населення і війська своїх країн.

Основними *завданнями* ПсО в мирний час (до початку військових дій) є: дискредитація фактів історії та політики держави об'єкта дії, національної самобутності її народу, поступова підміна системи цінностей, що визначають

спосіб життя об'єкта дії (висміювання поняття про честь, мораль і гідність); створення такого психологічного клімату, який би сприяв деструктивному мисленню, викликав відчуття підозри, сумніву, боязні, а також створював би передумови для економічної, духовної та військової поразки і який кінець кінцем привів би до втрати природної волі до самоствердження.

У воєнний час зусилля ПсО уточнюються і концентруються на таких пріоритетних завданнях: підрив морально-бойового духу військовослужбовців і моральної стійкості населення противника, зниження за рахунок цього бойового потенціалу його збройних сил; розкол єдності народу й армії; стимулювання незадоволеності серед військовослужбовців противника; введення його в оману (участь в заходах дезінформації); підтримка опозиційних елементів в середовищі противника.

Після закінчення бойових дій завданнями ПсО є: формування нових органів влади, армії та поліції; відновлення функціонування місцевих ЗМІ; участь у виявленні військовослужбовців супротивника, що переховуються, тайників із зброєю, боєприпасами, підпільних радіостанцій, друкарень; розробка для нової адміністрації першочергових політичних, економічних, соціальних та інформаційних програм; участь в розподілі гуманітарної допомоги, що надходить; боротьба з чутками.

Висновки:

1. Під час виконання завдань у складі миротворчої місії у військовослужбовців спостерігаються різноманітні психічні стани, які можуть впливати як позитивно, так і негативно на процес їх психічної адаптації.

2. Психологічне забезпечення підготовки та виконання миротворчих завдань є дієвим механізмом формування, удосконалення та поновлення морально-психологічного стану особового складу. Організація та цілеспрямоване проведення морально-психологічного забезпечення в складних умовах дозволяє українським національним контингентам успішно виконувати поставлені завдання.

Список літератури

1. Завалова Н.Д., Пономаренко В.А. Психические состояния человека в особых условиях деятельности // Психологический журнал. – 1983.– Т.4. – №6.– С. 92-105.
2. Ліпатов І.І., Шестопалова Л.Ф., Афанасенко В.С. Психологічна адаптація військовослужбовців до бойової діяльності. – Х.: ХВУ, 1999.– 148 с.
3. Невмержицький В.М. Психологічне супроводження діяльності військовослужбовців миротворчих підрозділів: Методичні рекомендації. – К.: РОСА, 2007. – 86 с.
4. Ответчиков А.В. Психологические состояния в особых условиях ведения боевых действий.– М.: ВПА, 1991.– 56 с.
5. Психические состояния / Под ред. Л.В. Куликова. – СПб.: Изд-во Питер, 2000. – 512 с.
6. Соціально-психологічне вивчення, прогнозування і корекція поведінки військовослужбовця / В.І. Вітер [та інш.]– К.: Вид-во НДМЦ МО України, 1994.– 80 с.